

ДІАГНОСТИКА ЙМОВІРНОСТІ БАНКРУТСТВА ПІДПРИЄМСТВА

¹Луцький національний технічний університет

Анотація: У статті проведено дослідження методів визначення рівня банкрутства на підприємстві та запропоновано заходи запобігання кризового стану

Ключові слова: підприємство; банкрутство; фінансовий стан

Abstract: The article researches the methods of determining the level of bankruptcy at the enterprise and proposes measures to prevent the state of crisis

Keywords: enterprise; bankruptcy; financial condition

У будь якого підприємства існує ймовірність настання кризи, яка може бути причиною помилок у стратегічному управлінні, зміні виробничих потужностей, кількості персоналу, зміні кон'юнктури ринку, неефективної кредитної політики. Нестабільна економічна ситуація в країні та загалом у світі підштовхує підприємства до підтримання їх конкурентоспроможності, фінансової стійкості та платоспроможності. Основними проблемами, з якими стикаються українські підприємства – це складність та неузгодженість законодавства у регулюванні відносин держави та суб'єктів господарювання, також обтяжуюча система оподаткування та досить невігідні умови кредитування бізнесу. В таких умовах підприємства дуже часто стають неконкурентоспроможними та зазнають фінансових втрат. Для цього важливим елементом підтримки дієздатності підприємства є оцінка ймовірності його банкрутства.

Під банкрутством підприємства розуміють його неспроможність сплатити свої зобов'язання перед кредиторами, а також бюджетом [1]. Банкрутство підприємства – це той стан, коли його зобов'язання перевищують його активи, що є причиною неефективною системою управління грошовими ресурсами, зниженням обсягів продажу та виробництва, зменшенням грошових коштів. Даному питанню в економічній науці приділяють значну увагу, оскільки банкрутство підприємств на ринку впливає на макроекономічні зміни в країні та світі.

Оцінка ймовірності банкрутства є важливим та необхідним етапом для антикризової політики підприємства. Існує безліч методик для визначення рівня банкрутства підприємств, як класичних, так і методик, які підходять лише для конкретних галузей або розміру підприємства. Але, немає моделі яка 100% може визначити рівень банкрутства, оскільки не враховує політичні фактори, природні фактори, чи соціально-економічні [2]. Традиційні методи мають спільні показники, що обчислюються на основі певної вибірки з фінансової звітності підприємства. Щоб найбільш точно визначити ймовірність банкрутства на підприємстві, потрібно обирати моделі, які враховують специфіку діяльності, особливості економічного розвитку, тенденції розвитку ринків та включають в себе різноманітні модифікації базової моделі до різних підприємств. Тому, обираючи метод аналізу, потрібно ретельно підбирати його доцільність для застосування.

В основному, аналіз ґрунтується на виборі кількох груп фінансових показників. Для здійснення висновків щодо рівня фінансового стану підприємства, розраховані дані ліквідності, фінансової стійкості, платоспроможності порівнюють з нормативними показниками. Після чого можна проаналізувати, який рівень банкрутства на підприємстві та які заходи потрібно вживати для подальшої його діяльності.

Найпоширенішими методами визначення рівня банкрутства на підприємстві є такі моделі відомих зарубіжних науковців, як Бівер, Альтман, Ліс, Таффлер, Спринтгейт, а також моделі вітчизняних науковців, як Терещенко та Мартиненко. Методики зарубіжних вчених мають певні недоліки для застосування на українських підприємствах, серед них:

- граничні показники, що запропоновані іноземними науковцями, досить часто є недосяжними для українських підприємств;

- моделі недостатньо адаптовані до української економіки та не враховують специфіку діяльності українських підприємств;
- результати не надають інформації щодо подальшого розвитку підприємства.

Найчастіше на практиці використовують багатофакторний дискримінантний аналіз, що класифікує підприємства за рівнем їх фінансового стану та має достатньо високий рівень точності. Тому проведемо оцінку ймовірності банкрутства ВПКП «Теплотехнологія» за найпоширенішими та найточнішими методами у таблиці 1.

Таблиця 1 – Результати розрахунків показників загрози банкрутства ВПКП «Теплотехнологія» за поширеними методичними підходами

Методичний підхід	Рекомендований показник	2019 рік	2020 рік	2021 рік
За В. Бівером	$\geq 0,2$	0,12	0,28	0,004
За Альтманом	$\geq 2,9$	3,62	3,89	1,03
За Ліса	$\geq 0,037$	0,08	0,07	0,07
За Таффлером	$\geq 0,3$	0,76	0,81	0,33
За Спринтгейтом	$\geq 0,862$	1,97	2,55	0,67
За Мартиненком	$\geq 5,01$	4,81	3,80	5,8
R-модель	$\geq 0,42$	7,02	7,52	7,08

За результатами розрахунків, які ми відобразили у таблиці 1, можемо стверджувати, що кожна модель оцінює ризик банкрутства на конкретному підприємстві по-різному. Загалом, по статистиці, можемо дійти висновку, що протягом 2019-2020 років фінансовий стан підприємства перебував у задовільному стані, ймовірність банкрутства була дуже низькою. Але у 2021 році ситуація змінилась, більшість моделей вказують на те, що підприємство перебуває на межі кризи, а причиною цього є високий рівень позикових коштів в капіталі підприємства.

Для запобігання кризового стану, підприємство має запровадити такі зміни:

- Запровадження стратегічного управління. Ефективність стратегії визначається відповідними внутрішніми параметрами підприємства, його становищем на ринку й у зовнішньому середовищі загалом.

- Створення спеціальних підрозділів аналітиків, що дасть керівнику необхідну інформацію для прийняття адекватних фінансово-економічних рішень.

- Швидкість і якість передачі інформації, розпоряджень, що впливає на швидкість реагування й упровадження змін на підприємстві.

- Формування бюджету компанії. Планування витрат і передавання повноважень з управління витратами менеджерам підрозділів дадуть змогу значно знизити загальні витрати підприємства.

- Призупинення діяльності підприємства на деякий час або закриття довгострокових інвестиційних проектів.

Отже, на підставі вище сказаного, можемо стверджувати, що детальний аналіз показників, розрахованих для визначення рівня банкрутства, є підставою для прийняття конкретних рішень на підприємстві для поліпшення фінансового стану.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом: Закон України від 14.05.1992 № 2343-ХІІ: станом на 8 лип. 2019 р. URL: https://kodeksy.com.ua/pro_bankrutstvo.htm (дата звернення: 02.01.2023)

2. Силенко О.М., Новосьолова О.А. Компаративний аналіз методик експресдіагностики вірогідності банкрутства підприємств. *Сталий розвиток економіки*. 2019. № 3 (44). С. 75–81.

3. Власюк В.Є., Гордієнко К.О., Пшенична А.О. Оцінка ймовірності банкрутства вітчизняних підприємств (на прикладі ПАТ «Комбінат «Тепличний»). *Економіка та управління національним господарством*. 2017. № 12. С. 68–72. URL: https://economyandsociety.in.ua/journals/12_ukr/11.pdf (дата звернення: 02.01.2023)

4. Бегун С.І. Прогнозування фінансової неспроможності підприємства на основі моделей дискримінантного аналізу. *Інфраструктура ринку*. 2018. №19. С. 558–564. URL: <https://evnuir.vnu.edu.ua/handle/123456789/14622> (дата звернення: 02.01.2023)

5. Бачкір І. Г. Проблема діагностики банкрутства підприємств: аналіз існуючих підходів і методів оцінки. *Ефективна економіка*. 2020. № 7. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=8073> (дата звернення: 02.01.2023).

Ищук Леся Іванівна, кандидат економічних наук, доцент кафедри фінансів банківської справи та страхування, Луцький національний технічний університет, Луцьк, e-mail: mi-agent@ukr.net

Гресик Ярослава Вадимівна, магістр, Луцький національний технічний університет, Луцьк

Lesya Ivanivna Ishchuk, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor of the Department of Banking and Insurance Finance, Lutsk National Technical University, Lutsk, e-mail: mi-agent@ukr.net

Yaroslava Vadimovna Gresyk, Master, Lutsk National Technical University, Lutsk